

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ambrosius Calepi||nus Bergomates: professor de||uotus
ordinis Eremitarum sancti Au||gustini: Dictionum
latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]:
earu[n]de[m]q[ue] interpre||tationu[m] collector ...**

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

J Ante S

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97871)

ores q̄ vt excludat. Hec inguualitas alternis lucem
 vmbraꝝ cōmiscet: r̄ exprimit illā mirabile arcus va-
 rietatē. Est r̄ iris herba suauissimi odoris: vt Plin. li-
 bro. xxi. testis est: cuius radice dixit in vnguētis r̄ me-
 dicinis cōmendari. Caulē habet cubitalē r̄ rectū/ra-
 dice raphano similē: quē sternutamenta mouet. Flo-
 ret diuersoz colorz specie quasi arc⁹ celestis a quo no-
 men habet: vulgo dicit liliū ceruleū.

Ironia cū accentu in penul. dici potest simulatio vel il-
 luso eipopeia ab eipō dico: r̄ inde eipopeuo. uox
 in voce passiu qd̄ est cauiloz. Figura cū aliquid per
 contrariū dicit r̄ illusionē.

Ireio tis. a rete fit: et significat retineo rete quasi ca-
 pio. Unde irentus dicit: qui aliqua fraude vel blan-
 dicijs aut dolo: quasi rete capr. Lactā. libro. iij. Eos
 autē qui oēū sciunt/ dolis et astu aggreditur/ vt cupi-
 ditate aut libidine irretiat: aut peccatis blādiētib⁹ de-
 prauatos impellat ad mortē.

Irrauctio is. irraucti sum. ex in et rauctio: quod a rauc⁹ de-
 scendit. Et significat rancus flo. Dicitur et irrauco-
 es. irraucti. Cicero. li. de ora. At Hesopū si paulū ir-
 raucterit explodit.

Irpices pe. cor. gen. castror ferreoz seu regulē cū plu-
 rib⁹ denib⁹: quos itē vt plaustra boues trahunt vt. p
 ruat glebas: r̄ extirpēt herbas in agris.

Irrepro is. pe. p. p. p. p. p. significat passim r̄ latēter mo-
 re reptiliū intro eo: aut frequētatiū ē irrepro. Do-
 ra. Hec ope in lōgo fas est irrepro somnū.

Irripio pis. penul. core. intus rapio. Cicero. Irripitū
 in edes subito.

Irrigo as. pe. cor. ex in et rigo: significat quasi riuos in
 agrū deduco. Rigo autē a riguus.

Irriguus a. um. quod irrigat/ vel facile irrigari potest.
 Lato. Tinea est prima/ vel si vino multo est. Secun-
 do loco hortus irriguus. Accipitur r̄ quandoq; in si-
 gnificatione actius: vt H̄ irriguat q̄ irrigat. Virgil.
 libro. iij. Georg. Irriguūq; bibant violaria fontē.
 Tibul. Fungibit irriguas ferulis hortus aquas.
 Ambro. substantiuū vlyus est. Magna est elemosy-
 na que ardentū criminū globos deniuolētē suę fon-
 te refrigerat: r̄ quodā irriguo largitatis obruit incen-
 dia delictorū. Et lib. Deera. N̄ irriguis aquaz plē-
 riq; r̄ segetes lectiores sunt.

Irrito tas. penul. core. componit ex in et rito tas. quo
 veteres vtēbantur pro ratū facio/ approbo: r̄ signifi-
 cat nō ratū esse volo/ vel ostendo/ vel facio. Et irritū:
 improbatū/ nō ratū/ et per translationē in nihilū reda-
 ctū. Virgil. Irrita ppetua soluent formidine terras.
 Teren. in Dbor. Quod dicitū indicū est: quod erat
 ratū id irritum est.

Irrito tas. penul. pduc. significat prouoco/ irāq; incen-
 do. Frequētatiū ab irruo per mutationē u in ieu-
 pboniū causa. Tractū a canibus: qui cum prouocan-
 tur irruunt. Vel vt Dona. ait. Qui restrictis denti-
 bus hanc litterā r̄ amittant. Virgil. libro. x. Irritat
 q; vinum telis et voce lacessit. Quidius libro. ij. Fa-
 stoz. Tū sicco pimas irritat cortice flāmas: id est su-
 scitat. Plaut. in Ampbi. Irritabis crabones. Est et
 prouito as. pe. prod. Nā sicut irruo pro laceso ab ir-
 ruo est/ ita prouito a prouo. Nec multū in signifi-
 catione differunt: Nā prouito idē est quod puoco. Col. li-
 bro. ij. Lini semen nisi magnus est eius in ea regione
 quā colis puentus r̄ pccū prouita/ ferendū non est.
 Agri cū p̄cipue nocū est. Dic in bonā partē lumi-
 nr. Irrito nō magis frequētāt est q̄ prouito. Et ser-
 me semp acris maleq; vchēuētē. Prouito nō sic/ sed
 in bonā et in malā partē/ vti puoco capi potest. Irru-
 to semper in malā.

Irrigo gas. penul. core. infero/ insigo. Plau. in Cap.
 Qui consiliū injere quo nos victu et vita prohibe

ant: bis diem dicā irrogabo multā vt mihi cenās do-
 cē meo arbitratu dēt/ cum cara annona sit. Aug. li-
 bro quarto de ciu. dei. Nā iustus quicquid malozum
 ab iniquis dominis irrogatur: nō est p̄na criminis/ sed
 virtutis examen.

Irruo: cū impetu fero. Sal. Tū forte in eū irruerēt/ sa-
 cile repulsi. Do. Irruere. ppue dicunt: q̄ cū furore p̄g-
 lū incurr. Quā rōne p̄positio in: significat intro-
 ruo/ intro mitto/ ingero. Aug. Quidis mulierē in e-
 uitate famolā/ nō inuitat irruisse cōiuiio.

Irrugio is. valde rugio. Hiero. in Sen. Auditis r̄ las
 sermōib⁹ patris/ irrugit clamore.

Irrupo: violenter et cū impetu ingredior. Plin. libro
 xxxv. L. Hostilius mancinus qui p̄im⁹ Carthaginē
 irruperat. Lactā. libro. ij. Nā cū ab Alexandro ca-
 pta ciuitas esset: ac milites ad eas spoliandā irrupē-
 sent. Et ferme semper in hac significatione hoc ver-
 bo vtuntur auctores. Lactā. propue sump sit libro se-
 xto p̄ penitus frango. Summū inter se hominū vi-
 cū est hūanitas: quod qui irrupit: nefarius r̄ pare-
 ricida existimandus.

Irrumo as. penul. corepta: a ruma māma. Vide in d-
 ctione Fello fellas.

3 Ante S

Is ea idē: eandē significationē habet quā hic: vt eundē lo-
 cū retinet: vt qui diuitias cupis: is vel hic/ vel ille/ vt
 idē auarus est. Is is sic/ scur ab hic/ hic.

Is: v̄bs a Babylone itinere dierum octo distās: apud
 quam est is fluius e quo bitumētōtius Babyloniis
 subministrabatur.

Isus cū ac dip̄. nomē r̄betōis pariter r̄ philosophis
 quē Philostratus in vitā sophistaz Asyrū tradit.
 Cuius hoc fuit inuentū: omnē materiā in breue cō-
 cere. Est r̄ nomen fluminis.

Isagoge pe. p. latine introductio dicit: ex eio qd̄ in indē
 car: r̄ ayw ducō: vnde ayoy h ductio.

Isagogicon: introductorū. Gramato isagogus littera-
 rū introductor: vel inductor: q; eas inducat. Introdis-
 car quodā modo in corda discipulū.

Isapis penul. pro ducet: fluius propinquus Tescē: vt
 Sera. libro. v. scribit.

Isara penul. core. fluius Rbodano se iungēs: vbi La-
 menus mons r̄bodano applicat v̄s huc ad orientē
 effertur in adriaticū sinū.

Isaurum: ciuitas Dampbillē: a qua Isauricus seruili-
 us romanus dictus est: qui Isaurum cepit. Quidē.
 Ep̄bica victorē de se vocat alter Isaurū. Dic adeo
 pauper fuit: vt publico funere Romē elatus fuerit.
 Ammianus Isaura plurali numero dicit. Claudio/
 polia: quā deducit Colonia Claudius Cesar isau-
 ra ante. Alii Isaurias feminino genere prouulerunt.
 Sunt qui dicant Isuria regione minoris Asię: dicit
 q; vndiq; aurarū statibus pateat: eiusq; metropolis
 esse Delenciam.

Ischia scribit Julius pollux: carnosas post lūbos v̄tris
 q; eminentias appellari: que dō post hęc increfcent/
 γλωσσος: hoc est latine nates. Duo illa ossa circa
 versura sit: ita distinguuntur: vt dicatur concavū il-
 lud superius κορυφή: latine acceptabulū. Inferius
 dō γλωσσος: quod nostri Lorendicē dicit. Duo etiam
 nomine r̄ neruus ille nominat qui Lorendicē femo-
 ri cōmittit. Erig ergo Lorendicē: vertebra coryle in-
 ra/ quā piridē appellat: neruus quibulda ita illigata vt
 facilis coraz motus atq; flexus fiat: vñ qui Lorendicē
 laborat/ ischiadici vel ischiaci dicunt. Plin. Doy
 aquā bibere catillo mire id. p̄desse ischiadicis. Recl-
 tiores medici sciaticā dicunt.

Ischyros cū accentu i prima: latine fortis dicit: ισχυρ
 em fortitudo dicitur.

Ithomache pe. core. nomen compositū er ισχω βα
deo: μαχη pugna. Quo noie dicta est dipodamia:
que habuit in nuptiis suis pugna centauroz. Hec fu
it Athraji filia/que nupit perit bo.

Ite sis. er idis. acm facit isim: Inachi filia/Jo prius di
ca: que olim pererrans/cū ad Nili fines peruenisset
Jouis amatois ope formā vacce immutavit. Est q
ad egyptus pro dea celebrata. De qua Luca. libro
vj. hos in templa tuā romana recepim⁹ isim. Hoc
etiā nomine dicta est insula in sinu arabico. Suidas.
ισω αυτη λεγεται ω ηρ ηρ παστρο γευσεσ αρ
γουστ και ηρ ηρ αρ φοβου μεροσ αυ ηρ με
ισαλλε ποσε μερ εισ λευκηρ βουρ ποσε δε
εισ μελλαιραρ ποσε δε εισ α σουσ αρ μεθνο
πλαρω μεροσ ηλθερ εισ αυ υτσοι.

Ismarus penul. core. generis mascu. in plurali neutri:
mons Thracie alper et incultus ex vna parte: ex alia
fertilis vinetis et oliuetis: que Dybeus incoluit: vbi
Ismara vbs Liconia fuit. Virg. Nec tñ rhodope
mirantur et ismarus oppea.

Ismenus penul. pro du. suat⁹ Boetic: ab Ismeno pelag
ei suo cognominatus. Statius. Dorruit ingenti ve
nientem ismenon aceruo.

Isoocrates penul. core. nomen maximi oratoris greci: q
perfectus magister: et scripsit multa preclare: et docu
it alios: cui⁹ domus cuncte grecie quasi ludus quida
paruit atqz officina discendi.

Isomyia cū accetu i penul. latine iuris equalitas dicit.
Isellum: ciuitas in Umbria ex altera montium parte:
qua Camertes.

Israel interpretatur vir videns deum: quod nomen im
positū fuit Jacob patri arch: a quo Israelie penul.
pro du. qui de Israelis stirpe sunt: qui pius Iacob
dicebatur. Sed postqz in duo regna populus hebze
orum diuisus est: tunc dug tribus que de stirpe Juda
reges habebant: iudeorum nomen sortit: sunt: Reli
que decē tribus Israelis nomen tenuerūt: et ab Is
rael filio Isaachi regio maioris Asię Samaria con
termina dicta est Israel. Dicunt et Israelitides a no
minatiuo singulari israelis idis. et israelitis. Hiero.
in libro Numeri. Arrepto pugio ingressus est post
virū israelitidē. Sic Hadian madianitis et madiani
tidis. Doab moabitis et moabitidis.

Isa: insula i maria adriatico/adiacēs Dalmatie: vt Pro
le. libro. ij. scribit: qua fuit Isa: nō ignobilis ciuitas:
a qua Iseus a. um.

Isis: vbs Sicilie et Syrię fluius.

Ister istri: fluius Europe permagnus: quod et Ister
dicitur: quando scz flumen sequitur: vt inquit Pro
bus. Hoc et Abdubanū et Danubiū vocatur. Vide
in dictione Danubius.

Istria Italie regio illyrio contermina: que in latitudine
xl. pas. millia: in circū. cxxv. millia cōplectit a for
mide nūc Tisano fluiuo ad sanaticū sinū: in quo Iri
sa omnis decurrēs Istria ab Illyrio dirimit. Istro
rum gente fama est originē a Lolchis duxisse: missis
ab Oeta rege ad argonautas persequēdos: qui vt a
Ponto intrauerunt Istriā: ne raptos inuenissent
sue metu reg/ siue tēdio lōge nauigatiōis iuxta Bq
legiā cōfederāt: istrig ex amnis noie quo a mari ces
serāt sunt appellati. In ea est Iustinopol vbs: quam
Iustin⁹ impator extruxit: a q⁹ Paul⁹ verger⁹ vir elo
quētissimus originē duxit.

Isthmus: ea terre strictura est q⁹ in duo maria iter porri
git. Qui. Qua duo porrecte longe freta detinet isth
mos. Sunt autē duo isthm⁹: achai⁹ seu corinthiac⁹:
et thrac⁹: isthm⁹ corinthiac⁹: angusta est et breuis ter
ra. De quo Pōpo. scribit. Hoc ideo isthmo cogno
mē esse: qz qtuoz milliū spacio egeēt mare ab Ionio
submouēs angusto tramite bellā Deloponēsi an

neccit. Sup hoc isthmo fuit vbs corinthi. Thracius
isthm⁹ (inqz Solinus) in Thracia est similib⁹ angu
stius et pari latitudine arcti maris: cui⁹ littoza vbes
vtrinqz sec⁹ ostentāt propontidis orā: insignit pacrye
melana sinū cardia. Plin. lib. iij. Super hoc isthmo
scribit fuisse Cardia ciuitatē.

I Ante T

Ita aduerbiū similitudinis geminum superlatiuū expo
scit: siue nominis/ siue aduerbi. Cicero libro de ora.
Et quisqz grece optime sciret ita esse neqsimū. Vel
habet verbū vim superlatiuū habens. Idē in Lato.
Et quisqz grate antecedit ita sententię principū ob
tinet. Interdū euz comparatio: significatō sic. Quisqz
valde. Teren. in An. Nō ita dissimili sunt oratōe ac
silo. Quādoqz optātis. Pacu. Ita te dū amē: ita ti
bi p voto secūdent omnia. Quādoqz illatiua cōiunctio
est/ pro igitur. Cicero. Ita nobilissima ciuitas Sic
cie/ et olim potentissima: sepulchrū ciuis sui ignoras
set/ nisi ab homine arpinate didicisset. Similiter quā
do componitur cū qz: semper est coniunctio causal: et
habet accentū in prima: et dicimus itaqz. Si autem
dug partes sunt: habet accentū in penul. et dicim⁹ ita
qz. Teren. i Andria. Immo ita volo: itaqz postulo vt
fiat. Plau. in Am. Terū ita animat⁹ fuit itaqz sū nūc
vt ea te patera donem.

Ithaca: insula ante Epiz i qua regnauit Ulysses. In ea
etiā vbs eiusdē noie: vt inqt Prole. lib. ij. Ibi etiā
mons Heritos: a quo tota insula qñs dicta Heri
tos fuit. Virg. Heritos ardua saxis.

Italia: Europe regio: p⁹ Ithacia ab Ithacio Ar
lantis fratre: qui a fratre pulsus/ et Hispanie et Ita
lie dedit nomē. Siue vt Macroinqz: ab Ithacio stel
la qz occidui subiecta sit. Inde Denotria: vel a boni
tate vini quod in Italia nascit. Nā greci οποιον vi
nū dicit. Ab Denotrio fabioz rege. Postea Ita
lia ab Italo sculoz rege qui agriculturā Italos do
cuit/ et leges posuit. Nam ad eam partē venit: in qua
postea Turnus regnauit: et suo nomine appellauit.
Virg. Est locus Ithaciā graū cognomine dicunt.
Terra antiqua/ potēs armis atqz vberē glebz. Deno
trū coluere viri: nūc fama minores Italia dixisse du
cis de nomine gentē. Timeus et Tar. a bobus vo
catam dixerunt: quonā tauri greca veteri lingua ita
li vocati sūt: a quoqz multitudine et pulchritudine ita
lia dixerunt. Latium hō pars Italię est. Est etiā di
cta Ausonia (vt Aristoteles inquit) pars ad Tyrrhe
nū versa. Estqz in forma cruris inter Adriaticū et thu
scum mare: et a iugis alpium dorsoz apennini porre
cta: se paulatim attollens vsqz ad rēginū verticem
et littoza baziōz extenditur: vltimo sui scinditur in
duo cornua: quorum alterum Ionū spectat mare: al
terum scilū in extremitate rēgium oppidum ha
bens. Eius lōgitudō ab Augusta puztozia que in al
pineo sine sita est: et per Romā Capuamqz porrigi
tur vsqz ad oppidum regium Solino teste/ decies cē
tena et viginti millia passuum colligitur: latitudo hō
quadringenta decem vbi mato: latitudo vbi hō mi
no: centum trigintafer: habetqz vmbilicum in agro
reatino: que dudū ex latere maris superi rubiconē sū
uū p sinibus habuit. Diuidit autē in. xvj. regiones:
scz Liguriā/ Etruriā/ Latium/ Campaniam/ Lu
caniam/ Calabria/ Apuliam/ Samiū siue Apuli
um/ Picenum/ Flaminiam et Emiliā/ seu Romand
olam/ Ambriā nūc ducatur spoletanā/ Balliā cisalpi
nam/ Genetiā nūc Darchiā/ Taruianā/ Iapidā/
et Carniam nūc Fozulū/ et Istria. Ab Italia sunt
Italus a. um. et Italicus a. um.

Italica vbs in italia: que alio noie Confinium dicit: vt
ait Str. Alia in Hispania patria Syri italie.

